

РОЗДІЛ I

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Н. Ю. Гетманець

аспірантка ПНПУ ім. К. Д. Ушинського

ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ЯК НЕОБХІДНОЇ СКЛАДОВОЇ ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВОЇ ПІДГОТОВКИ

***Рекомендовано до друку професором кафедри педагогіки
ПНПУ ім. К. Д. Ушинського Ліненко А. Ф.***

У статті розглянуто феномен «лідерство» та «лідерські якості» як необхідна складова диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Також виявлені необхідні компоненти та педагогічні умови процесу диригентсько-хорової підготовки для формування лідерських якостей.

Ключові слова: лідерство, лідерські якості, учитель музичного мистецтва, диригентсько-хорова підготовка.

Гетманець Н. Ю. Формирование лидерских качеств будущих учителей музыкального искусства как необходимой составляющей дирижерско-хоровой подготовки. В статье рассмотрены феномен «лидерство» и «лидерские качества» как необходимая составляющая дирижерско-хоровой подготовки будущих учителей музыкального искусства. Также выявлены необходимые компоненты и педагогические условия процесса дирижерско-хоровой подготовки для формирования лидерских качеств.

Ключевые слова: лидерство, лидерские качества, учитель музыкального искусства, дирижерско-хоровая подготовка.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку освітнього процесу музично-педагогічна освіта в Україні потребує амбітних фахівців, які могли би працювати активно та з високою професійною майстерністю.

Протягом тривалого часу науковці звертають увагу на необхідність формування лідерства серед зростаючого покоління для побудови більш якісного освітнього процесу в закладах вищої освіти. Необхідність модернізації підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва має підґрунтя наступними засадами: Закон України про вищу освіту (2014) з оновленням у 2018 р., стратегія інноваційного розвитку освіти України на 2010-2020 р. (2012) та ін.

Звернувшись до науково-педагогічної літератури, можна зробити висновок, що поняття «лідерські якості» використовується практично у всіх сферах соціокультурної діяльності та охоплює від філософських до менеджерських площин.

У сучасній професійній освіті поняття «лідерські якості» є необхідною складовою компетентного та конкурентоспроможного майбутнього вчителя музичного мистецтва. У системі диригентсько-хорової підготовки окрім теоретичної бази, на якій ґрунтуються основні аспекти хормейстерської майстерності, важливим є формування лідерських якостей як необхідної складової до реалізації в практичних заняттях та музично-педагогічному вихованні майбутніх учителів музичного мистецтва.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз науково-методичної літератури свідчить про те, що лідерські якості є предметом дослідження в різних галузях наук: у філософії – з точки зору владних взаємовідносин (Н. Макіавеллі, М. Роджерс та ін.), соціології – через «ситуацію невизначеності» (П. Друкер, Р. Дітлз, М. Крозьє та ін.), політології – через спрямованість на реалізацію політичних інтересів суб'єктів політики і, насамперед, на завоювання, утримання та реалізацію влади (М. Вебер, Геродот, Плутарх та ін.), менеджменту – через процес впливу на групу людей для реалізації загального процесу (У. Бенніс, Т. Ордуэй, Ф. Тейлор), психології – через призму чинника, який впливає на міжособистісне спілкування (А. Адлер, Р. Кричевський, Л. Уманський, Б. Паригін та ін.), педагогіки – через суб'єкт-об'єктні можливості виховання та розвитку групи (А. Лутошкін, В. Сухомлинський, Г. Тітова та ін.). У музичній педагогіці – через розуміння внутрішнього світу учня та гуманного ставлення до нього (Д. Кірнарська, К. Тарасова, Т. Цигульська та ін.), хорове диригування (Р. Гелготієне, Н. Селезнева та ін.). У сфері диригентсько-хорової підготовки поняття «лідерські якості» розкрито в недостатній мірі, що змушує нас визначити актуальність дослідження більш поглиблено.

Мета статті – розглянути сутність формування лідерських якостей у майбутніх учителів музичного мистецтва як необхідної складової диригентсько-хорової підготовки.

Виклад основного матеріалу. За своєю природою лідерство є ключовим аспектом в утворенні та подальшому існуванні будь-якого виду колективу, також лідерство є необхідною якістю для успішної реалізації в соціумі. Феномен лідерства проявляється в задоволеності колективу від взаємодії з лідером в рамках робочого процесу.

Організаційне середовище з властивими їй якостями, внутрішнім порядком має цілком конкретні цілі і завдання, успішне виконання яких формує третю сторону феномену лідерства. За твердженням У. Бланка, послідовники лідера є тим самим елементом, який формує фундамент даного феномена; наявність послідовників дає право вважати людину лідером. На основі взаємодії з лідером формуються образи і уявлення щодо корпоративної значущості та пріоритетності. Лідерство не стільки особистісний феномен, скільки інститут, заснований на міжособистісній основі.

Необхідно підкреслити, що в наш час перед викладачем музичного мистецтва стоїть завдання донести до учнів важливість естетичного виховання та правильно виставити цілі для досягнення колективом, що не є можливим без лідерства.

Лідерство є багатоаспектним та універсальним явищем і має важливе значення майже в усіх сферах життя: від простої взаємодії людей в родині до управління країнами та арміями, так і до створення наукових теорій та концепцій. Означений феномен досліджується в таких наукових напрямках як: історія, педагогіка, психологія, філософія, менеджмент, мистецтвознавство тощо.

Саме слово «лідерство» запозичено з західних мов та походить від слова лідер «læddan», що має давньоанглійське походження, та перекладається як «вести» «приводити» [5]. Довідкова література визначає феномен «лідерства» як «йти першим» [1].

Платон (V-IV ст. до н. е.) стверджував, що люди народжуються від природи різними і вища справедливість полягає в тому, щоб кожен займався тією справою, до якої у нього є природна схильність. Це лягло в основу його соціально-політичної парадигми, де лідери – герої і мудреці: «Начальствувати» повинні старші з вартою, найкращі, виховані, ревні службовці держави; благородні правлять неблагородними, сильні – слабкими, розумні – нерозумними [3]. А М. Вебер запропонував одну з перших інтерпретацій лідерів, основою якої був покладений тип легітимності лідера. М. Вебер є основоположником поняття «харизматичний лідер» та розділяє лідерів на 3 типи:

- традиційний лідер;
- бюрократичний лідер;
- харизматичний лідер [2].

Особливого значення в дослідженні набуває харизматичне лідерство в контексті підготовки майбутніх учителів музичного

мистецтва. Харизматичне лідерство визначається навіюванням своєї влади лише завдяки вольовим якостям особистості. Лише завдяки своїй силі та довірі та вірності людей такий лідер може досягти прихильності та довіри колективу. На формування проблеми лідерства в психолого-педагогічній літературі впливали різні школи і течії:

- психоаналітична, що вивчала несвідомі фактори процесу лідерства, яку представляли А. Адлер, З. Фрейд, К. Г. Юнг та ін.;
- соціально-психологічна, де лідер розглядався як виразник колективних уявлень широких мас («натовпів») (Г. Лебон, Х. Ортега-і-Гассет).

У педагогіці лідерство – це, перш за все, підготовка компетентного і амбітного педагога, здатного мотивувати до навчання учня або групу учнів, а також стабільно підтримувати позитивний емоційний настрій у колективі, в якому спрямованість йде на довгострокову перспективу з проміжними оцінками результатів учнів (модуль, сесія).

Синтезуючи поняття «лідер», «лідерство» з терміном «якість», Д. В. Алфімов визначає поняття «лідерські якості» як узагальнені властивості лідера створювати нове бачення розв'язання проблеми, успішно впливати на послідовників у напрямі досягнення групою або організацією цілей [1].

В. Ягоднікова виокремила такі компоненти лідерських якостей, які забезпечують ефективне лідерство: 1) мотиваційний (упевненість у собі, потреба в досягненні, прагнення до самоствердження та самореалізації); 2) емоційно-вольовий (урівноваженість, емоційно-позитивне самопочуття, наявність вольових якостей); 3) особистісний (вплив на інших, оригінальне, творче мислення, комунікативні та організаторські здібності); 4) діловий (уміння приймати правильне рішення в непередбачених ситуаціях, готовність брати на себе відповідальність, знання, уміння та навички організаторської роботи) [5].

Висновки. Аналіз соціально-педагогічної літератури та практики доводить, що виховання лідерських якостей – це важливий аспект у становленні майбутнього вчителя музичного мистецтва, тож починати його потрібно якомога раніше. Ефективна організація виховного процесу диригентсько-хорової підготовки в цьому аспекті передбачає створення неодмінних соціально-педагогічних умов, завдяки яким стане можливим формування лідерських якостей майбутніх учителів музичного мистецтва:

- 1) Врахування особливостей віку та рівня сформованості лідерських якостей.

- 2) Цілеспрямоване формування лідерських якостей особистості в процесі диригентсько-хорової підготовки.
- 3) Забезпечення можливостей для прояву та вдосконалення.
- 4) Створення стимуляційного та розвивального середовища, позитивної емоційної атмосфери, що передбачає творче спілкування та партнерську взаємодію педагогів та студентів.
- 5) Самопізнання та самовиховання лідерських якостей майбутніми вчителями музичного мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алфімов Д. В. Зміст феномену «лідерські якості особистості» // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т ; [голова ред. ради : А. О. Монаєнко ; редкол. : Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя, 2010. Вип. 11 (64). С. 35-41.
2. Вебер М. Избранные произведения: Пер. с нем.; сост., общ. ред. и послесл. Ю. Н. Давыдова; предисл. П. П. Гайдено; коммент. А. Ф. Филиппова. М.: Прогресс, 1990. 808 с.
3. Платон. Держава / Пер. з давньогр. Д. Коваль. К.: Основи, 2000.
4. Прохоренко Т. Г. Лідерство як форма самоствердження особистості в малій групі // Вісн. Міжнар. слов'ян. ун-ту. Сер. : Соціологічні науки. 2008. С. 67-73.
5. Ягоднікова В. Виховання лідерів // Виховна робота в школі. 2009. № 10. С. 55-62.

О. П. Гламаздіна

концертмейстер кафедри
хорового диригування, вокалу
та методики музичного навчання

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА: НАЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД

Статтю присвячено розгляду основних аспектів підготовки фахівців музичного мистецтва крізь призму реалізації національного підходу. Аргументовано актуальність обраної теми. Охарактеризовано поняттєво-термінологічний апарат роботи. Констатовано важливість застосування методологічних підходів у процесі фахової підготовки. Висвітлено особливості застосування національного підходу.

Ключові слова: методологічна основа, національний підхід, фахівці музичного мистецтва, підготовка фахівців, освіта.

Гламаздіна Е. П. Подготовка специалистов музыкального искусства: национальный подход. Статья посвящена рассмотрению основных аспектов подготовки специалистов музыкального искусства сквозь призму реализации национального подхода. Аргументирована актуальность данной темы. Охарактеризован понятийно-терминологический аппарат работы. Констатирована важность использования методологических подходов в процессе профессиональной подготовки. Освещены особенности использования национального подхода.